

Dagvattenstrategi för Arboga kommun

2024-2033

Vy över Arbogaån, foto: Arboga kommun.

Antagen av:	Kommunfullmäktige
Datum och paragraf:	2024-08-22, § 83
Ärendenummer:	KS 63/2022
Dokumentansvarig:	Kommunstyrelseförvaltningen, Samhällsplaneringsenheten

Innehåll

1	Inledning	3
1.1	Arboga	3
1.2	Vad är dagvatten?	4
1.3	Omvärldsfaktorer	5
1.4	Skyddsområden	5
2	Mål och strategier	7
2.1	Robust dagvattenhantering	8
2.2	En välbevarad och värdefull naturmiljö med sjöar och vattendrag i balans	9
2.3	God bebyggd miljö	10
2.4	Ansvar och planering	11

1 Inledning

Dagvattenfrågan har på senare år uppmärksamats och vikten av en hållbar dagvatten- och skyfallshantering blir alltmer påtaglig. Risken att skyfall ska inträffa förväntas även öka då de nuvarande klimatförändringarna har extremväder som direkt konsekvens. Som ett sätt att hantera detta har denna dagvattenstrategi tagits fram i samarbete mellan Arboga kommun, Västra Mälardalens VA AB, Västra Mälardalens Myndighetsförbund och Arboga kommunal teknik AB.

Bild från översvämning i Gävle 2017, Källa: Va-guiden.

1.1 Arboga

Arboga kommun ligger i Västmanlands län, mitt i navet Örebro – Västerås – Eskilstuna med cirka 4–5 mil till respektive stad. Kommunen gränsar till Örebro, Lindesberg, Köpings, Eskilstuna och Kungsörs kommuner. Arboga har en befolkningsmängd på ca 14 100 invånare 2023. Av dem bor cirka 11 400 i Arboga stad, cirka 300 i Götlunda, cirka 200 i Medåker och övriga på landsbygden. Arboga kommun är rikt på vatten med ett femtontal sjöar och vattendrag. Vattentillgången är en viktig resurs för vattenförsörjningen i kommunen samtidigt som vattenområden är attraktiva för det rörliga friluftslivet. Många vattenmiljöer har också höga naturvärden. Övergödning är ett problem i flera av kommunens sjöar och vattendrag, inte minst i Hjälmmaren.

Arbogas inriktning för klimatanpassningar enligt Översiktsplan:

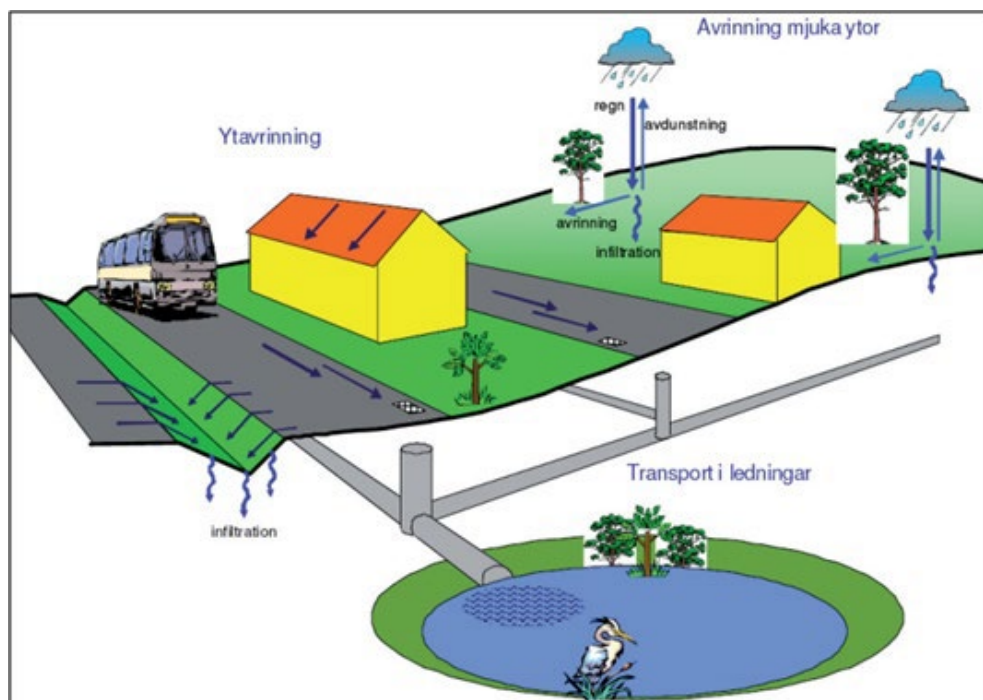
- Beakta klimatförändringar och planera för dessa vid upprättande av detaljplaner samt bygglovsprövning.
- Förstärka de gröna värdena i Arboga tätort.
- Beakta risker för skred, ras och erosion vid upprättande av detaljplaner samt bygglovsprövning.
- Placera nya byggnader och infrastruktur utanför påverkansområdet för 100-årsflödet i översvänningskarteringen.
- Verka för att nybyggnation sker energieffektivt och med hållbara material.

1.2 Vad är dagvatten?

Dagvatten är tillfälligt förekommande regn- och smältvatten som avrinner på markyta, tak och andra konstruktioner (Terminologicentrum, TNC, 1995), men dagvatten kan också utgöras av tillfälligt framträngande grundvatten. Däremot är dagvatten inte allt ytvatten som t.ex. vattendrag, sjöar och våtmarker. Skillnaden ligger i att dagvatten är tillfälligt, medan de flesta ytvatten är permanenta.

Dagvatten som landar på gräsbeklädda ytor kommer delvis att avdunsta och delvis infiltreras ner i markskiktet. Det som inte infiltreras kommer att avrinna som ytvatten till en lägre belägen yta. På hårdgjorda ytor som asfalterade vägar och takytor rinner majoriteten av dagvattnet som ytvatten till en dagvattenbrunn eller till vägdiken. Därifrån finns underjordiska ledningsnät som tar vattnet vidare till bland annat Arbogaån som utgör huvudrecipient för stora delar av kommunens ledningsnät.

Man kan även omhänderta dagvatten lokalt och undvika att belasta det kommunala ledningsnätet.

Dagvatten i urbana områden, källa: Svenskt Vatten P110.

Historiskt sett har dagvattenhantering handlat främst om bortledning av dagvatten men idag vet vi att dagvatten innehåller föroreningar som kan påverka vårt vatten negativt. I och med att samhället växer påverkas dagvattnets naturliga avrinnings- och infiltrationsvägar, vilket ger ökade flöden och föroreningsbelastningar.

Eftersom dagvatten inte renas utan avleds direkt till recipienten är det viktigt att eventuella föroreningar i dagvattnet omhändertas innan det når recipienten.

1.3 Omvärldsfaktorer

Sverige är med i Agenda 2030 med 17 globala mål för hållbar utveckling för världens länder. Dagvatten är direkt kopplad till flera av målen, där kommunens arbete med hållbar dagvattenhantering bidrar till förverkligande av målen. I arbetet med Agenda 2030 har Sverige 16 nationella miljökvalitetsmål där kommunens arbete med hållbar dagvattenhantering bidrar till målen, av dessa är det sju av dem som direkt påverkar VA-försörjningen. Dessa är:

- Giftfri miljö
- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- Grundvatten av god kvalitet
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Myllrande våtmarker
- God bebyggd miljö

Sveriges 16 nationella miljökvalitetsmål, källa: Naturvårdsverket.

EU:s ramdirektiv ligger till grund för vattenförvaltningsarbetet i Sverige och det övergripande målet är att uppnå god vattenstatus. I Arboga behöver miljöstatusen förbättras i Hjälmarén, Arbogaån och andra vattendrag¹. Recipienternas aktuella miljöstatus redogörs hos Länsstyrelsen².

1.4 Skyddsområden

I Arboga finns idag fyra vattenskyddsområden beläget vid Lunger, Götlunda, Frösshammar och Medåker. Utöver dessa bör vattenskyddsområde tas fram vid råvattenintaget i Hjälmarén, reservvattentäkten vid Arbogaån och vid den nya råvattenbrunnen i Lungeråsen.

¹ Arboga VA-plan

² Vatteninformationssystem Sverige (VISS)

Det finns i dagsläget flera vattenförekomster där den ekologiska och kemiska statusen inte uppfyller kraven. Det gäller Hjälmarens, Tjurlången, Högsjön, Västlandasjön och Arbogaån. Här ska hög skyddsnivå krävas inom ett avstånd på 100-200m från strandlinjen beroende på recipient³. Denna skyddsnivå gäller även inom strandskyddsområde, i utvecklingsområde enligt ÖP, detaljplan eller områdesbestämmelser, inom skyddade naturområden, naturreservat, natura-2000-områden, biotopskyddade områden och i områden med riksintresse för naturvård⁴.

³ Västra Mälardalens Myndighetsförbund

⁴ Arboga VA-plan

2 Mål och strategier

Utifrån Arbogas perspektiv är det följande mål som är särskilt viktiga:

- Robust dagvattenhantering.
- En välbevarad och värdefull naturmiljö med sjöar och vattendrag i balans.
- God bebyggd miljö.
- En välfungerande ansvarsfördelning och planering av dagvatten.

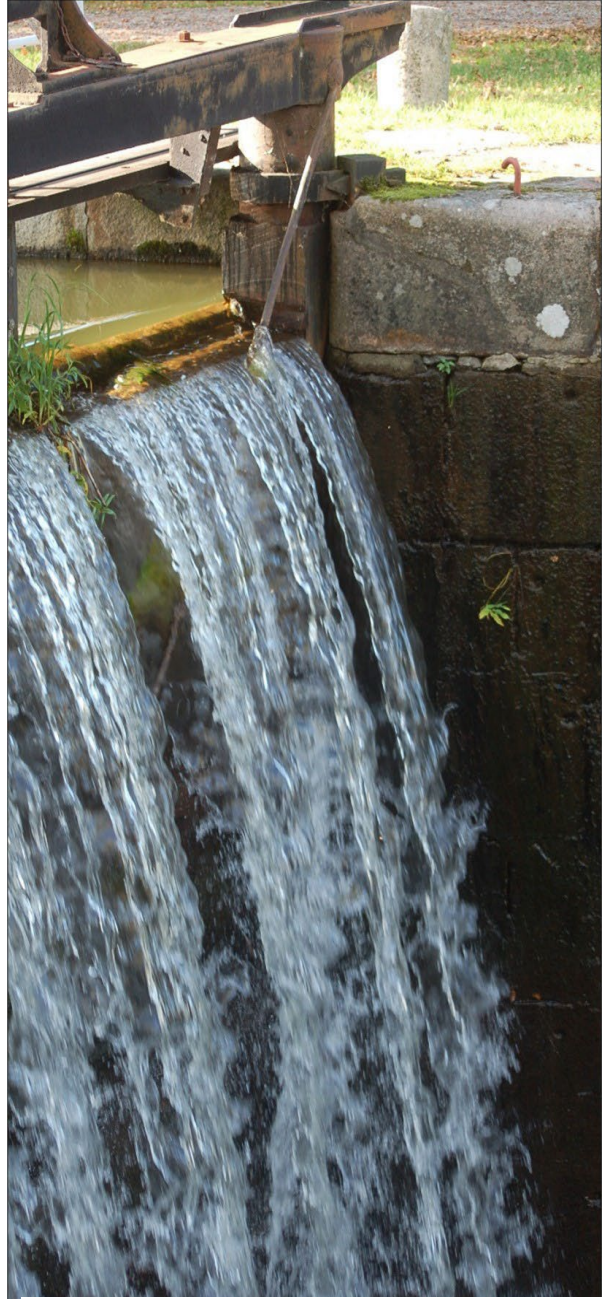

Vy över Arbogaån, Foto: Arboga kommun.

2.1 Robust dagvattenhantering

Strategi för att nå målet:

- Dagvattenhantering ska ses i sin helhet, från källa till recipient. Detta med hänsyn befintliga anläggningar och framtida
- Det ska finnas drift- och underhållsplaner för kommunala dagvattenanläggningar.
- Sekundära avrinningsvägar skapas för att avleda skyfall.
- Dagvatten hanteras i första hand lokalt.
- Dagvatten ska planeras med hänsyn till platsens förutsättningar.
- Höjdsättningen av allmän platsmark och byggnader ska utföras med dagvattenhantering i beaktande.
- Dimensioneringskrav i enighet med Svenskt Vattens senaste publikationer.
- Dagvattensystem utformas med hänsyn till platsens förutsättningar, dagvattnets föroreningsgrad och recipientens känslighet.

Sluss Hjälmare kanal, foto: Arboga

2.2 En välbevarad och värdefull naturmiljö med sjöar och vattendrag i balans

Strategi för att nå målet:

Sluss Hjälmare kanal, foto: Arboga kommun

- Dagvattnet ska i största möjliga mån fördröjas och renas lokalt.
- Dagvattnet ska i största möjliga mån hanteras i öppna system.
- Rening av dagvatten utförs med lämpliga åtgärder baserat på recipient.
- Vid exploatering ska värdefulla vattenmiljöer skyddas.
- Dricksvattentäkter ska skyddas, med förbud mot infiltration för markanvändning med höga halter föroreningar.
- Skydd mot olyckor ska beaktas och därför används oljefällor vid behov och släckvatten, släckskum från räddningstjänstens insatser ska fångas upp och inte spridas till ledningsnät eller till naturen.
- Källor till föroreningar minskar så att behov av skyddsåtgärder minskar på sikt.
- Dagvattensystem utformas så att en så stor del som möjligt av föroreningarna avskiljs och bryts ned under vattnets väg till recipienten
- Rent dagvatten och dagvatten som kan innehålla föroreningar ska i möjligaste mån inte blandas
- Verka för att sjöar och vattendrag håller god ekologisk och kemisk status.
- Betrakta dricksvatten som ett av våra viktigaste livsmedel.

2.3 God bebyggd miljö

Strategi för att nå målet:

- Använda dagvatten till att skapa estetiska mervärden och mervärden för naturen.
- Dagvatten som resurs, grönska, estetik, sociala gröna ytor.
- Öppna system, gröna system – biologisk mångfald.
- Bevara/förbättra värmebalans i stadsmiljö⁵.
- Gröna ytor ska nyttjas för omhändertagande av dagvatten från angränsande hårdgjorda ytor⁶.

Ahlöfsparken, foto: Arboga kommun

⁵ (Värmebalans - Grönska och gröna dagvattenlösningar bidrar till att bevara värme- och fuktbalans i städer och motverkar värmeböljor.)

⁶ (T.ex. ska takavvattning och ytavrinning från vägar/parkeringar ledas primärt till gröna ytor om dessa angränsar till den hårdgjorda ytan.)

2.4 Ansvar och planering

Strategi för att nå målet:

- Samverkan rörande dagvattenfrågor sker kontinuerligt och att ansvarsförhållandena för dagvatten för kommunens olika förvaltningar och bolag är tydlig.
- Frågan beaktas vid fysisk planering, tas upp i tidiga skeden.
- Samordning sker mellan VA-huvudman, kommunen och exploitör.

